

RDA:n suhteet (funktio-termit) ja Melinda

Kansalliskirjaston asiantuntijaseminaari

26.11.2013

Ulla Ikäheimo

RDA = Resource Description and Access

- Formaattiriippumaton kuvailustandardi
- Kuvaillaan itsenäisiä tietoelementtejä, joista muodostuu erilaisten **suhteiden** linkittämiä kuvailukokonaisuuksia
- RDA-kuvailu aloitettu keväällä 2013 mm. Kongressin kirjastossa, vielä MARC 21 -formaatissa
- Suomen kirjastot poimivat jo RDA-tietueita vaikka standardia ei täydellisesti voidakaan vielä hyödyntää
- Suomenkielinen RDA-standardin käännös valmistumassa tänä syksynä, suomalaiset linjaukset tekeillä Kuvailun ohjausryhmässä
- Koulutukset ja käyttöönotto Suomessa suunnitelmien mukaan 2014-2015
- HUOM! Suomessa tällä hetkellä edelleen käytössä ISBD-kuvailusäännöt

Nykyiset funktiotermit

- Termeillä kuvataan henkilön tai yhteisön suhdetta teokseen
- Käytetty erityisesti musiikki- ja av-aineiston luetteloinnissa jo kauan
- Lyhenteet tekijäkenttien osakentässä \$e
säv., san., sov., esitt., toim. ...
- Toinen mahdollinen tapa englanninkielinen funktiokoodi osakentässä \$4
cmp, lyr, arr, prf, edt...
- Käytetty myös soittimia, äänialoja, populaarimusiikin soitinten lyhenteitä

Funktiotermit → RDAssa suhteen määritteet

RDA liite I: Suhteen määritteet: Aineiston ja siihen liittyvien henkilöiden, sukujen ja yhteisöjen väliset suhteet

- sisältää yleisiä suosituksia suhteen määritteiden käytöstä aineiston ja siihen liittyvän henkilön, suvun tai yhteisön välisen suhteen luonteen osoittamiseksi, sekä luettelon suhteen määritteistä
- luettelo määritteistä teoksen, ekspression, manifestaation ja kappaleen tasolla
 - Teos: kirjoittaja, säveltäjä, ohjaaja...
 - Ekspressio: sovittaja, kuvittaja, esittäjä...
 - Manifestaatio: kaivertaja, kirjanpainaja...
 - Kappale: lahjoittaja, entisöijä...

Suositus Melindan nykykäytännöksi

- KUMEA-ryhmä (Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä) suosittaa, että suhteet (funktiot) merkitään kaikkiin aineistoihin jo ennen kuin RDA varsinaisesti otetaan käyttöön
- Ulkomaisista tietokannoista poimitaan jo RDA-tietueita BookWhere-ohjelmalla, jonka konversiossa on valmiina tavallisimpien suhteiden käännökset suomeksi ja ruotsiksi – jo tehtyä työtä ei kannata hävittää
- Suhteet kirjoitetaan kokonaisina sanoina kuvailun kielellä ja merkitään MARC 21 –tekijäkenttien osakenttään \$e
- Välivaihe: RDA-mallisia funktioita käytetty vasta tänä vuonna, perinteisiä lyhenteitä satoja tuhansia -> jossain vaiheessa takautuvat konversiot, myös Melindan ulkopuolisissa kirjastoissa

- [Funktio-termit Melindassa](#) –ohje
- [Metatietosanasto](#), jossa on luettelo kaikista RDA-säännösten tämänhetkisistä suhdetermeistä

Esimerkkejä

245 00 \$a Johdatus eläinfilosofiaan / \$c toimittanut Elisa Aaltola ; suomentanut Johanna Koskinen.

700 1 \$a Aaltola, Elisa, \$e toimittaja.

700 1 \$a Koskinen, Johanna, \$e kääntäjä.

100 1 \$a Saano, Susanna, \$e kirjoittaja.

245 10 \$a Lääkehoidon käsikirja / \$c Susanna Saano, Minna Taam-Ukkonen ; [piirroksat ja kuvat: Eduard Müller ja Eila Sinivuori].

700 1 \$a Taam-Ukkonen, Minna, \$e kirjoittaja.

700 1 \$a Müller, Eduard, \$e kuvittaja.

700 1 \$a Sinivuori, Eila, \$e kuvittaja.

Kiitos!

ulla.ikaheimo@helsinki.fi